

Índex

Editorial

Cal abordar el problema de l'aigua
Consell de Redacció 2

Patrimoni natural

Notes sobre la llúdriga a la Tordera
Arnau Tolrà 5

Patrimoni etnològic

L'Aplec de Primavera de Tagamanent
i una ruta pel Purgatori 8
Dr. Oscar Farrerons Vidal

Diari naturalista del Montseny

Andreu Ubach 13

Avis savis

La Carmeta i en Quim de Can Sants Nou
de Sant Celoni 15
Cèsar Gutiérrez i Perearnau

Ciència ciutadana

L'Estació Biològica del Montseny entra en acció! 17
Carles Durà

Notícies montsenyenques

L'orquídia fantasma reapareix a la vall
de Santa Fe del Montseny 20
Consell de Redacció

Lluites montsenyenques

La plana al·luvial de la Tordera, entre
polígons i oliveres 22
Sergi Travessa Danés

Lluites compartides

Llémena Espai Natural demana posar fre a
l'embotelladora Aigua de Sant Aniol 26
Òscar Romero

Contraportada

D'on no n'hi ha no en raja 28

Portada: Riera de Gualba. Octubre 2020.
Contraportada: Pantà de Santa Fe. Octubre 2023.
Fotografies: Ricard Ametller Saula

Editorial

Cal abordar el problema de l'aigua

Un cop més, ha calgut que la realitat ens explotés davant dels nassos per entendre el que està passant i, tot i això, no ho acabem de copsar.

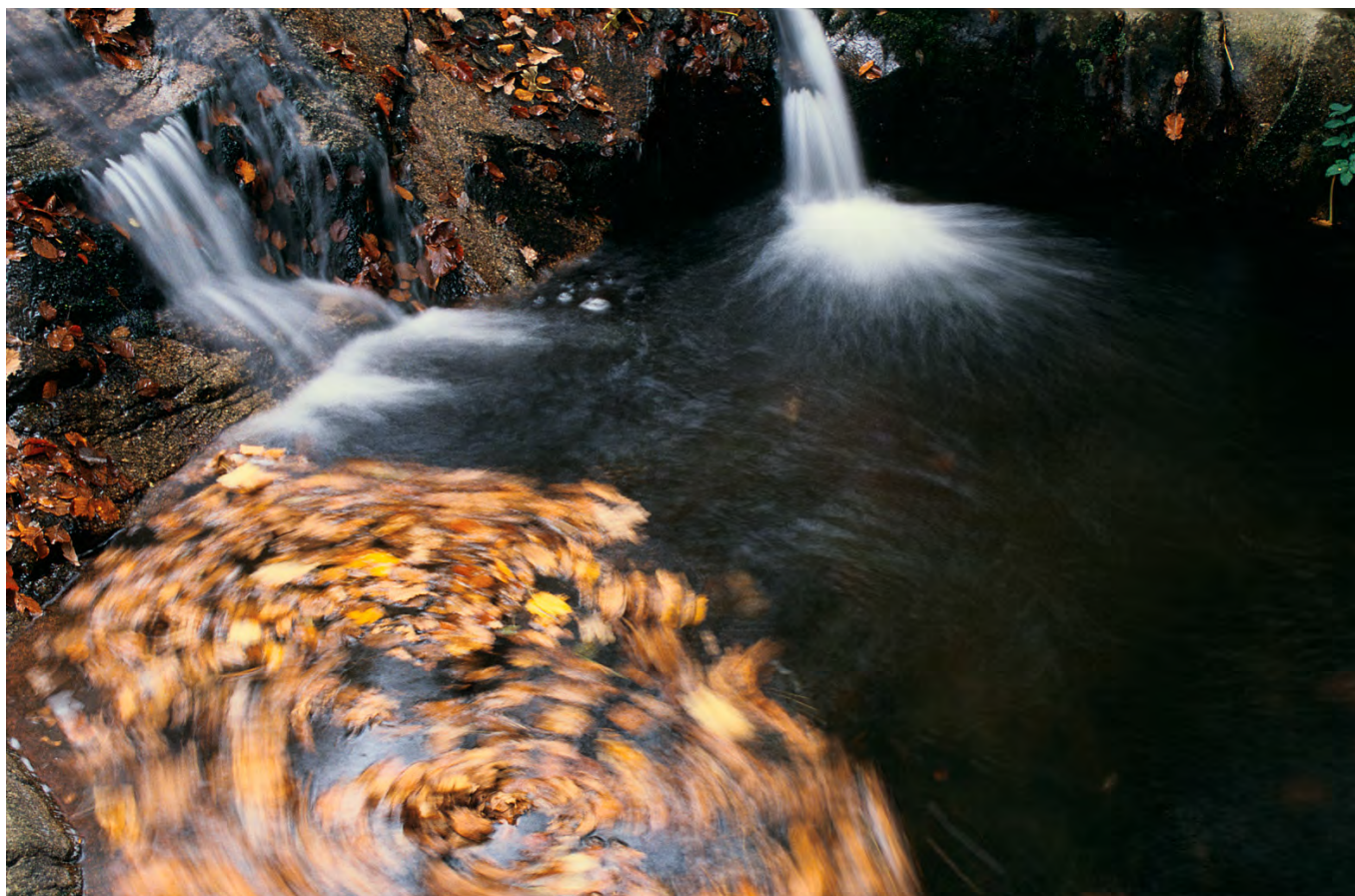
Aquest estiu, nuclis relativament distants del nostre massís, com Arbúcies, Gualba, Montseny, Sant Feliu de Buixalleu o Viladrau, sense oblidar-nos de Riells, han patit de valent els efectes d'una sequera que arrosseguem des de fa dos anys, pel cap baix. No descobrim res de nou, perquè el problema ve de lluny.

Hem vist que les fonts anaven minvant i fins i tot eixugant-se definitivament. Ja ens n'adonàvem, que la Tordera i els seus afluents baixaven cada cop més secs a partir de l'espetic del Glòria. Però miràvem cap a un altre costat i ens negàvem a veure la realitat, fent la viu-viu com si no ens afectés. Cap canvi en les nostres activitats, cap reconsideració sobre l'aigua de què disposem en realitat. Sense previsions per al futur, ni a curt ni a mitjà termini. Aquest ha estat el tarannà general i el que ha mantingut l'Administració del nostre país particularment, i, per descomptat, també el que ha prevalgut en terres montsenyenques.

Cua del pantà de Santa Fe, amb la Fabriqueta al fons. Octubre 2023.

Fotografia: Ricard Ametller Saula

Riera de Santa Fe. 2009.

Fotografia: Argi Ferrero Delgado

La brama general que ara ve del Govern ens parla del canvi climàtic com a principal culpable d'aquesta situació. I és cert que la crisi climàtica que estem patint hi té a veure, amb la sequera. Però també ho és que aquesta crisi se significa més per la forma i els llocs on es reparteix la pluja que no pas per la quantitat global d'aigua que aquesta aporta. ¿No deu ser que, en realitat, el problema rau en la negativa a entrar al debat de fons?

Potser és que cal assumir que l'aigua que tenim, millor o pitjor distribuïda, és la que tenim, i que hem topat amb els límits físics del planeta. Però, en lloc de passar comptes i plantejar-nos seriosament si podem seguir estirant més el braç que la màniga, hem volgut fer com si res i mantenir el consum creixent d'aquest recurs sense qüestionar-nos si això és possible. No hi ha propostes per revisar si els usos que fem de les nostres masses d'aigua són els que s'ajusten a les necessitats de la població i a la supervivència del planeta, requisits ambdós que, en aquest cas, s'avenen força.

Ara, doncs, s'atribueix tota la responsabilitat d'aquesta «sequera» al canvi climàtic i des del Govern ens parlen de com podem fer-nos «resilients» davant d'aquest problema. Per als exegetes d'aquesta nova religió, el problema no és estudiar críticament si allò que fem és correcte, sinó, més aviat, trobar la manera de seguir fent el mateix, fins

i tot augmentat, sense que es notin els efectes que causem amb aquest dispendi.

¿Que potser es considera normal que, mentre que el consum per càpita de la població s'ha estabilitzat a la baixa els darrers deu anys, hi hagi veïnats i pobles del massís que estiguin sense aigua? Mentre passa això, ¿hi ha hagut cap autoritat en matèria ambiental que s'hagi qüestionat si és correcte que se segueixin gastant milions de metres cúbics anuals destinats a tenir contenta la indústria turística?

No ens consta pas que el Departament d'Acció Climàtica s'hagi plantejat per quin motiu cal seguir promovent conreus de regadiu en terres de secà. O si cal promoure una agroindústria multinacional que consumeix aigua a dojo, però que després s'acaba venent aquests mateixos terrenys per plantar-hi centrals fotovoltaïques o eòliques.

¿Es pot considerar admissible el conreu de varietats de gra amb sistemes de reg convencionals quan els recursos hídrics són limitats? ¿Qui ens explicarà per què cal seguir promovent l'augment de les indústries càrnies de transformació, quan impliquen un consum desmesurat d'aigua i un deteriorament tan alt de l'entorn?

Finalment, a bona part de la població ens agradaria saber qui controla l'impacte de les extraccions de les

Riera d'Arbúcies. 2019.

Fotografia: Arnau Tolrà

plantes embotelladores d'aigua, o de les indústries que la utilitzen de base, sobre els aqüífers. En concret, sobre l'aqüífer Montseny-Guilleries. I cal preguntar-se també per què, arribats al primer quart del segle XXI, la normativa que regula l'extracció de les aigües minerals està encara regida per una llei franquista de l'any 1973, quan ja s'hauria d'haver aplicat la normativa europea sobre la matèria. És clar que potser ens preguntem massa coses inconvenients.

En definitiva, cal reflexionar respecte a si els sistemes naturals poden suportar un consum il·limitat dels recursos que ens aporten als humans.

Totes aquestes preguntes es condensen en unes poques respostes: 1) les nostres masses d'aigua continental estan greument afectades pels efectes de l'activitat humana, siguin rius, embassaments, pous, etc.; 2) l'eficiència obtinguda pel que fa al consum individual no s'ha traduït mai en un estalvi real, perquè l'aigua estalviada s'ha derivat a nous usos que han augmentat encara més els consums anteriors (vegeu el cas dels centres de supercomputació, p. ex.). Tot això fa que sigui imprescindible constatar els límits dels nostres sistemes naturals i posar-hi el focus, tot acceptant que cal restaurar, mantenir i millorar les masses d'aigua existents, és a dir, replantejar el model de consum actual.

Hem de ser conscients que, si no recuperem l'equilibri dels sistemes naturals, serà pràcticament impossible que ens adaptem a les situacions que crea el canvi climàtic.

Per fer front a aquesta complicada tasca haurem de recórrer a solucions adaptades a les condicions concretes de cada lloc i, per tant, hauran de ser necessàriament diversificades. Abans caldrà efectuar una avaluació que compregui la quantitat de recursos que gastem i els impactes que això causa, controlant a qui beneficia o no i quins valors associats pot comportar. L'objecte de tot plegat ha de ser la generació d'un enfocament comú sobre aquest problema que ens permeti la presa de decisions adaptada a la situació.

En aquest procediment s'hi ha d'implicar tota la ciutadania, sobre la base d'una informació fefaent i del retiment de comptes per part de l'Administració, de manera transparent. Només sobre aquestes bases podrem decidir quin tipus de pobles i ciutats volem, quin model de turisme s'ajusta a la nostra realitat, quina mena d'agricultura és la que ens convé i quins són els ecosistemes que cal restaurar en primer terme per aconseguir els objectius proposats. Un cop més, és a les nostres mans prendre les regnes del futur.

Consell de Redacció
 Novembre del 2023